

N:o 161.

Af herr **P. Waldenström**, *angående ändring i Kongl. Maj:ts förslag om plats för Andra Svea artilleriregemente.*

I Kongl. Maj:ts nådiga proposition (n:o 38) till Riksdagen om anslag till nya kasernetablissemant är föreslaget, att Andra Svea artilleriregemente skall förläggas till Upsala. De militära och ekonomiska skäl, som synts Kongl. Maj:t tala därför, äro med stor kraft framhållna, och jag skall, såsom lekman på det militära området, icke tillåta mig något försök att kritisera dem. Jag antager alltså, att etablissemetet blir förlagdt till Upsala.

Men i den kongl. propositionen förekommer ett stycke, som är af den beskaffenhet, att det gifver en icke-militär skälig anledning att yrka någon ändring i hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Under den tid, denna fråga varit föremål för utredning och öfverläggning, har det från flera håll framhållits, att den för etablissemetet och exercisfältet bestämda platsen läge så nära det stora hospitalet, att bullret och kanondundet derifrån komme att menligt inverka på de å hospitalet vårdade patienternas psykiska tillstånd. Att detta är en sak af högst allvarlig beskaffenhet, kan icke bestridas, och Kongl. Maj:t har därför befalt medicinalstyrelsen att deröfver afgifva utlåtande. Detta utlåtande, som refereras på sid. 31 af den kongl. propositionen, är det som gifvit anledning till min motion.

Medicinalstyrelsen förklarar först och främst, »att en större lägerplats med der rådande lägerlif och oro *måste* medföra *många och beaktansvärda*

olägenheter för sjukvården vid ett i omedelbar närhet deraf beläget hospital». Medicinalstyrelsen säger alltså icke blott, att olägenheter i allmänhet deraf skola föranledas för de sjukas vård, utan att dessa olägenheter äro *många* och *beaktansvärda* samt af den beskaffenhet, att *de icke kunna undvikas*. En sådan förklaring synes böra utesluta hvarje tanke på att anordna här omordade regementes etablissement och exercisfält på den föreslagna platsen. Men medicinalstyrelsen tillägger, »att det, med hänsyn till vunnen erfarenhet om *skjutöfningars menliga inverkan på oroliga sinnessjuka och deras vård*, varit önskligt, om de ifrågasatta skjutöfningarna med kanoner kunnat förläggas till en från hospitalet mer aflägsen plats.» Detta yttrande bekräftar det förra, och enligt detsamma lider det således icke tvifvel, att artilleriregementets skjutöfningar på den föreslagna platsen *komma att menligt inverka på de å hospitalet intagna oroliga sinnessjuka och deras vård*.

Af hvad betydelse detta är, framgår på ett högst gripande sätt af den på psykiatriens område såsom en framstående auktoritet allmänt erkände professor Kjellbergs uttalande derom, ett uttalande, som finnes refererat i bil. litt. K. till den i går i Andra Kammaren af herr Gust. Nyström väckta motionen. Jag tager mig friheten att här reproducera nämnda bilaga. Den lyder som följer:

»Då jag man och man emellan vågat uttala en förmodan, att det nära läget af Upsala centralhospital till det för Andra Svea artilleriregemente föreslagna område derstädes borde tala *emot* samma regementes förläggande till Upsala, vill jag, som saknar kännedom om hvad som i detta afseende kan i öfrigt af sakkunnige hafva blifvit vidgjordt, på begäran af kaptenen m. m. Gustaf Nyström äfven skriftligen och under edlig förpligtelse bestyrka: att jag flere gånger hörde dåvarande öfverläkaren vid hospitalet, professor Gustaf Kjellberg, beklaga sig öfver det ytterst menliga inflytande, de närbelägna skjutbanorna från Uplands regementes mötesplats å Polacksbacken utöfvade å de sinnessjuka, i det dessa trodde sig sjelfva eller kära anhöriga vara föremål för de tätt och ofta upprepade skotten, stälde sig i skydd och gömde sig om dagen och under sömnlösa nätter inbillade sig, att det påföljande dag var deras öde att utföras och skjutas.

Hvilket menligt inflytande på konvalescensen af dessa olyckliga detta dag för dag upprepade förhållande skulle utöfva, låter sig lätt ana äfven för den oinvigde; det kan icke betraktas annorlunda än som en den grymaste tortyr, emot hvilken allt hvad vivisektion heter reduceras till en småsak.

Mätte framtidens dom öfver det nu fattade beslutet icke taga form af

en anklagelse att man glömde dessa olyckliga, åt hvilka staten med stora uppoffringar redan beredt en fristad, redan utlofvat skygd och vård!

Gefle den 16 febr. 1894.

Ad. Grape,
förste stadsläkare.

Äfven jag hörde framlidne professor G. Kjellberg flerfaldiga gånger under den tid, då jag tjenstgjorde som komminister och vice pastor i Helga Trefaldighets församling, der Upsala centralhospital är beläget, uttala sitt bekymmer öfver den menliga inflytelse, som målskjutningen å den närliggande skjutbanan framkallade hos patienterna, hvarvid han äfven uttalade den förhoppningen, att han inom en ej allt för aflägsen framtid skulle lyckas få sagda skjutbana aflägsnad.

Detta får jag härmed på begäran intyga.

Hille den 17 februari 1894.

J. W. Lundvik,
kyrkoherde.

Det torde vara öfverflödigt att till ett sådant uttalande bifoga några reflexioner. Här må endast tilläggas, att doktor A. Grape, som under edlig förpligtelse refererat detsamma, är en på hospitalsväsendets område erfaren man, då han af medicinalstyrelsen flera år haft förordnande att inspektera hospitalen i riket.

Men medicinalstyrelsen har hört hospitalsdirektionen. Denna åter har å det föreslagna skjutfältet anställt skjutförsök med en kanon — säger *en* kanon — och »samtidigt iakttagit verkningarna deraf inom hospitalets olika afdelningar». Det synes säga sig sjelft, att man af så *beskaffade* försök icke kan få någon erfarenhet om, huru det skulle komma att inverka på de sinnessjuka, *om ett helt artilleriregemente* med sina skjutöfningar der förlades. Emellertid har hospitalsdirektionen genom sina försök icke kunnat finna grund för *ett direkt tillstyrkande*, utan endast för det märkliga uttalandet, att hon *icke anser sig befogad att afstyrka förslaget.*

Emellertid har medicinalstyrelsen på grund af hospitalsdirektionens utlåtande ansett sig böra instämma i det slut, hvartill direktionen kommit. Och huru har detta blifvit för medicinalstyrelsen möjligt efter dess uttalande om *de många och beaktansvärda olägenheterna för sjukvården* å hospitalet och *det menliga inflytande på oroliga sinnessjuka*, som måste blifva en följd af lägerlifvets oro och kanonernas dunder? Jo, medicinal-

styrelsen säger, att *frågan ej får bedömas ensidigt och med utslutande hänsyn till hospitalets intressen*. Man har svårt att tro sina ögon, när man läser detta. *Hvilka andra intressen skulle här kunna öfverväga hospitalets och sinnessjukvårdens?* Jo, om det i Sveriges rike icke funnes någon annan plats, dit regementet kunde med fördel förläggas, då hade man skäl att säga: »För fosterlandets väl må äfven de sinnessjuka offras». Men så illa är det icke stäldt. På andra sidan Upsala, från Polacksbacken räknadt, finnas stora fält, som kunna inköpas. Och om kostnaderna därför skulle blifva mycket stora, så är det en underordnad sak i jmförelse med humanitetens kraf, att de olyckliga sinnessjuka ej må beröfvas sin ro, som för deras vård och tillfrisknande är så nödvändig.

Men om hospitalets och sjukvårdens intresse är den ena sidan af saken och fosterlandets väl *icke kan* vara den andra, hvad har då medicinalstyrelsen tänkt på för ett intresse såsom utgörande den andra sidan? Medicinalstyrelsen säger det icke, och jag förmår icke heller utgrunda det. Ty att det, såsom somliga menat, skulle vara Upsala stads ekonomiska intresse, det kan ingen förnuftig människa tro. För dess tillgodoseende skulle man då bygga ett millionetablisement på en plats, der dess närvaro skulle vara egnad att väsentligen störa den verksamhet till den lidande mensklighetens gagn, som man afsett med ett annat i närheten af samma plats beläget millionetablisement?! Omöjligt! Alldeles omöjligt!

I betraktande af hvad jag här anført, tager jag mig friheten hemställa,

att Riksdagen, när den beviljar medel till kasern-etablisement för Andra Svea artilleriregemente i Upsala, må göra det under vilkor, att det icke förläggas på nu föreslagen plats i hospitalets närhet, utan så långt afsides derifrån, att de många och beaktansvärda olägenheter för sjukvården samt det menliga inflytande på de sinnessjuka, som dess förläggande på nu föreslagen plats enligt medicinalstyrelsens utlåtande måste medföra, må helt och hållet undvikas.

Stockholm den 16 mars 1894.

P. Waldenström.